

**SITUATION RELATIVELY ECTOPARASITICS POULTRY IN FARMS
OF A FOREST-STEPPE ZONE OF UKRAINE****Nagorna L.V.**

Sumy National Agrarian University, Sumy

The aim of this study was to determine the prevalence in poultry farms operating conditions a forest-steppe of Ukraine, with multiservice breeding birds pathogens ectoparasitic disease, taking into account the type, age of the subject of livestock and season.

Materials and Methods. Definition of ecology - epizootic ektoparazit birds carried out in poultry farms Poltava, Chernihiv, Kharkiv and Sumy regions, with different technologies livestock content. Monitoring was also poultry stock farms for conducting small-scale industry. In establishing the permanent destruction of poultry ectoparasites examined at least 15 % from the existing livestock on the farm. Definition invasiveness temporary livestock ectoparasites overhaul carried out by litter on the premises (for outdoor fashion poultry), as well as dust, biosubstrates in poultry houses (with cell - battery method).

Results. As a result of monitoring studies of the epizootic situation regarding ektoparasitoses poultry farms in different production areas; it has been stable epizootic trouble. Regardless of the technology content and bird species, revealed the persistence of ectoparasites. None of the surveyed species of poultry has not been free of ectoparasites. Ecoh - epizootic pattern in each of the surveyed households was slightly different for identifying species composition and intensity of invasion by pathogens them.

Conclusions. 1. When conducting monitoring studies poultry farms steppe zone of Ukraine, together with an actual problem, regardless of the method of conducting shook off is parasitized red chicken mite *Dermanyssus Gallina*. Colonies ectoparasites found in farms as industrial technologies, and at small-scale industry run, regardless of the season and the type of bird.

2. Problem permanent destruction of livestock ectoparasites is relevant when administered small-scale industry. Malofag defeat birds in the poultry industry is sporadic.

Keywords: epizootic monitoring, temporary ectoparasites, permanent ectoparasites ektoparasitofauna, mallofag, red poultry mites, extent of infestation, parasitological research.

УДК 619:616.995.132.6

СПАРГАНОЗ ДИКИХ СВИНЕЙ**Неволько О.М., Литвиненко О.П.**

Державний науково-дослідний інститут лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, м. Київ, e-mail: olegnevolko2010@ukr.net

Спарганоз – природньо-вогнещеє цестодозне захворювання домашніх і диких свиней, птахів, рептилій, амфібій, а також людини, яке характеризується ураженням підшкірної клітковини, міжм'язової сполучної тканини, печінки, черевної порожнини, кишечнику. Викликається личинками (плероцеркоїдами) *Spirometra erinacei erinacei* цестоди *Spirometra erinacei europaei*. Належить до типу Plathelminthes, класу Cestoda, підкласу Eucestoda, ряду Pseudophyllidea, родини Diphyllbothriidae, роду *Spirometra*, виду *Spirometra erinacei europaei*.

Ключові слова: спарганоз, плероцеркоїд, туша, м'язи.

Мета роботи полягала в ідентифікації та вивченні місць локалізації спарганума у тілі господаря.

Матеріали та методи. Матеріалом для проведення досліджень була туша дикого кабана інвазована плероцеркоїдом–спарганумом *Spirometra erinacei europaei* який був впольований при проведенні мисливського відстрілу.

Результати досліджень. Спарганоз досить широко розповсюджений по всьому світі. Джерелом інвазії служать заражені *Spirometra erinacei europaei* дикі та домашні тварини. Спарганозом вражаються рептилії, амфібії, птахи, різні види ссавців, у тому числі і люди.

На території Білорусії реєстрували ураження спарганозом наступних тварин: кабан, лісовий тхір, куниця, борсук, видра, вовк, єнотовидний собака, кіт, садова сойка, їжак (Беляєва М.Я., 1959, Карасев Н.Ф., 1962, 1962, Литвінов В.Ф., 1977 та ін.).

У 1966 році при вивченні гельмінтофауни промислових тварин Західної Грузії статевозріла *Spirometra erinacei* виявлена у дикої кішки (дефінітивний господар), у альпійської білки.

Петров М.М., Потехіна Л.Ф. (1953), вивчаючи гельмінтів хижих ссавців Таджикистану, знайшли спарганумів у очеретяного kota, шакала, борсука.

Макаров Г.С., Хонякіна З.П., Григорьєва І.П. у 1972 р. вперше зареєстрували спарганоз у водяного вужа, жовтобрюхого полоза в Дагестані. В Україні спарганоз виявлений у звичайного вужа (Шарпіло В.П., 1963).

Афанасьєв Р.П. (1941) і Лужков А.Д. (1962) при вивченні паразитофауни промислових ссавців Командорських островів, описали спарганоз у песців на островах Берінга, Мідного і Ямал. Оскільки там немає амфібій і рептилій, проміжними живителями є гризуни (миші, щури).

Іргашев І.Х., Садигов В.М. у 1966 р., Мумінов П. у 1962 р. в Узбекистані, Змеєв Г.Я. у 1996 р. – в Таджикистані виявили статевозрілі *Spirometra erinacei* у лисиць і шакала.

У 1972 р. Ошмарин П.Т., Демшин А.І., вивчаючи гельмінтів домашніх і диких тварин Демократичної Республіки В'єтнам, виявили 19 видів тварин, в основному птахів, уражених спарганозом.

Виявлені спаргануми в Югославії у свиней були локалізовані в між'язовій сполучній тканині всієї туші (Rukavina, Dzumurov, 1957).

На Близькому Сході, в США, Африці, Австралії та Європі зареєстровано два види: *Spirometra erinacei europaei* і *Spirometra Muller* (Ramachandra Raji, 1974).

Захворювання спарганозом людини вперше описане Менсоном (1882) у Китаї. Воно поширене переважно в Індокитаї; окремі випадки зареєстровані в Австралії, країнах Південної Америки, США, Африці.

Соколова Л. Н. і Ярошук І.Н. (1961) описали випадок спарганозу у людини. Під час операції в Іванівській обласній лікарні з підшкірної сполучної тканини ділянки підборіддя вийняли личинку цестоди завдовжки – 25 см, шириною – 3 мм). Це була личинкова форма *Sparganum spirometra erinacei*. «Пухлина» мігрувала протягом 6 років у верхній частині тіла людини від грудей до вушної раковини. Вважають, що зараження відбулося з питною водою.

У клініці Кримського медінституту при розтині пухлини у хворого чоловіка з діагнозом хронічний лимфоденіт був виявлений спарганум 128 мм завдовжки. Припускають, що зараження відбулося з водою (Бердоносова Т.І., Мірецький О.Я., Скрябін А.С., 1968).

Подібні випадки описані в Африці, де зареєстрований спарганоз людини, зараження відбулося з питною водою. (Sachs R., 1975).

15 випадків захворювання людини спарганозом зареєстровано у США (Muller, Haert, 1965).

Останнім часом на території України почастишали випадки виявлення личинок спарганусів як серед домашніх так і серед диких тварин. При проведенні ветеринарно-санітарної оцінки туші дикого кабана впольованого в Київській області нами були виявлені плероцеркоїди–спаргануми у між'язевому просторі (Рис. 1).

Рис. 1. Плероцеркоїд–спарганум *Spirometra erinacei europaei*

Довжина плероцеркоїдів спарганумів (*Sparganus spirometra erinacei*) коливалась в межах від 15 до 30 сантиметрів (Рис. 2). Плероцеркоїди в більшості випадків були переплетені в клубки до 3–4 особин що унеможливило провести детальне розкручування та визначення довжини тіла.

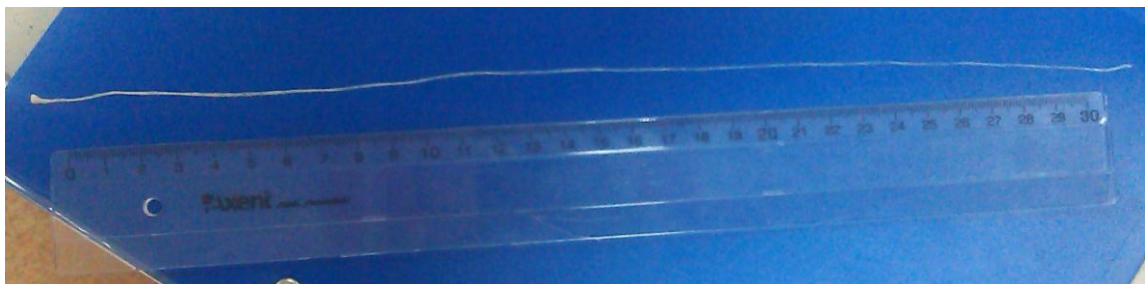

Рис. 2. Довжина *Sparganus spirometra erinacei*

Колір личинок значно відрізнявся, у *Sparganus spirometra erinacei* деякі екземпляри мали темно-жовтий колір інші молочно-білий. Вилучені із між'язевого простору тканин господаря плероцеркоїди

(спаргануми) мають черв'якоподібну форму. Тіло паразита має однорідну будову, голівка у вигляді «гудзика» з ботрією та щілиноподібним присоском.

Рис. 3. Головка плероцеркоїда цестоди *Spirometra erinacei europaei*

Основними місцями локалізації виявилися між'язеві простори м'язів спини. Нами при проведенні досліджень було вилучено 26 екземплярів плероцеркоїдів. При проведенні багаточисельних повздовжніх розрізів м'язової тканини плероцеркоїдів виявлено не було.

Розвиток *Spirometra erinacei europaei* проходить у 5 стадій. Яйця спірометри разом з фекаліями м'ясоїдних тварин потрапляють у водне середовище (Рис. 4). Із яйця, що знаходиться у водоймі, через 10–14 діб вилуплюється личинка – корацидій.

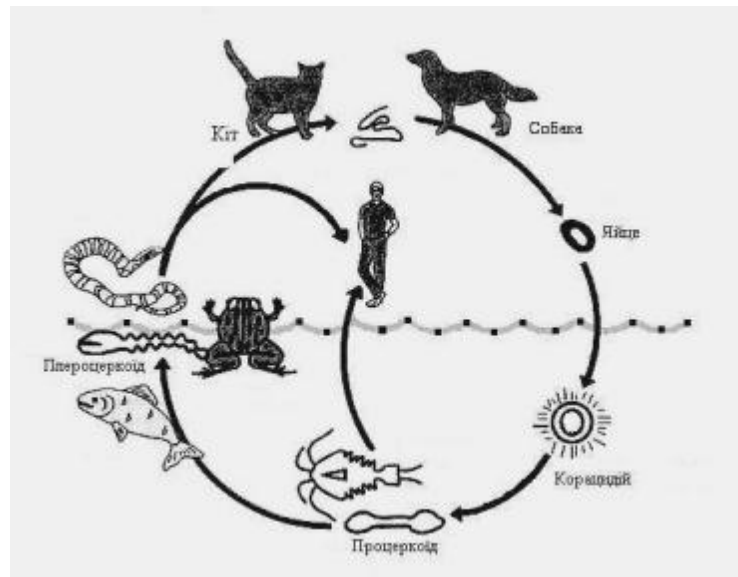

Рис. 4. Цикл розвитку *Spirometra erinacei europaei*

Проміжні господарі – циклопи різних видів заковтують корацидія, який вільно плаває у воді. У тілі циклопа через 12–14 діб з корацидія розвивається перше покоління паразитичних личинок цестоди – процеркоїди. У одному циклопі може бути від 1 до 7 процеркоїдів. Передній кінець їх озброєний шипами.

При заковтуванні води з циклопами, ураженими процеркоїдами – у м'язах, між'язовому просторі, підшкірній клітковині, порожнинах тіла та внутрішніх органах додаткових живителів (амфібії, плазуни, ссавці, людина) процеркоїди розвиваються до інвазійних личинок – плероцеркоїдів, які відомі під назвою «спаргануми».

У холоднокровних тварин плероцеркоїди спірометри довгі та тонкі, у теплокровних тварин і людини – ізольовані від тканин господаря, вони короткі та товсті.

Додатковими живителями спірометри можуть бути мишоподібні гризуни, їжаки, кроти, ласки, птахи, кабани, ведмеді, свині та інші тварини, а також людина. Вони заражаються при заковтуванні води з циклопами, при поїданні інвазованих плероцеркоїдами жаб, плазунів і м'яса тварин (кабанів, ведмедів, свиней). В організмі тварин або людини плероцеркоїди залишаються на цій же стадії розвитку. Тобто для поновлення розвитку плероцеркоїда необхідна міграція. Проникаючи через стінку дванадцятипалої кишки, плероцеркоїд втрачає частину тіла і в процесі міграції в новому живителі знову починається його ріст.

Люди заражаються при поїданні інвазованих корацидіями циклопів і допоміжних живителів інших видів, інвазованих плероцеркоїдами. У тварин цих видів плероцеркоїди (спаргануми) частіше паразитують у підшкірній клітковині, міжм'язовій сполучній тканині. Навколо них може формуватись сполучнотканинна капсула. Спарганумів знаходять також у печінці, черевній порожнині, кишечнику та інших органах.

Заходи профілактики і зниження захворювання диких тварин спарганозом направлені, перш за все на профілактику зараження людини і тварин личинковими формами *Sparganus erinacei europaei*. Вони будуються на підставі гельмінтологічної оцінки угідь мисливських господарств і складаються з комплексу ветеринарно-санітарних, мисливсько-господарських і біотехнічних заходів.

Ветеринарно-санітарні заходи направлені на проведення ретельної ветеринарно-санітарної експертизи всіх продуктів забою. Туші та внутрішні органи диких тварин піддають спеціальному огляду на спарганоз. Перевіряють продукти забою тварин різного віку. З цією метою, оглядають порожнини тіла, внутрішні органи, підшкірну клітковину, жирову тканину, розрізають та оглядають м'яза шії, стегових і грудних кінцівок, ділянки паху.

Згідно наказу № 28 від 07.06.2002 року Держдепартаменту ветеринарної медицини «Про затвердження Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів» при виявленні поодиноких личинок (спарганумів) у підшкірній жировій тканині туші та внутрішніх органах, проводять зачищення уражених тканин і органів, а тушу та неуражені внутрішні органи направляють на промислову переробку. У випадку множинного ураження тушу та внутрішні органи утилізують.

Висновки. При проведенні діагностичних досліджень паразити, що були виявлені в туші дикого кабана були ідентифіковані, як плероцеркоїди спарганозу *Spirometra erinacei europaei*. Основним місцем локалізації даного виду паразита є м'язи в ділянці поперекової частини спини.

Список літератури

1. Поживіл А.І., Горжеев В.М. Спарганоз свиней // Вет. Медицина України. - 2001. - № 5. – С. 28-29.
2. Боровко М.Ф., Быков А.А. Спарганоз дикого кабана // Ветеринария сельскохозяйственных животных. – Москва, 2007. - № 1. – С. 44-48.
3. Спирометроз (спарганоз) животных и человека / В.В. Горохова, А.В. Успенский, А.А. Максимов и др.// Ветеринария. – 2001, № 12. – С. 13-15.
4. Паразитарные болезни человека: Монография / Лукшина Р.Г., Локтева И.М.

SPARGANOS WILD PIGS

Nevolko O.M., Litvinenko O.P.

State Research Institute laboratory of diagnosis and veterinary-sanitary examination, Kiev

The purpose of this work was to identify and study of localization sparganoma in the host body.

Materials and methods. Material for the conduct of research was a wild boar carcass ivazirovannaya plerotser-Koide sparganumami Spirometra erinacei europaei buyout was jam-lenny during hunting shooting.

Results of the study. In carrying out the animal health evaluation boar carcasses killed in the Kiev region we have identify plerocercoids-sparganomy in intermuscular space.

Length plerocercoids sparganumov (Sparganus spirometra erinacei) was in the range of 15 to 30 centimeters. Plerocercoids were stranded tangles

3–4 individuals that nedaval opportunities to conduct a detailed definition of unwinding and those long-la.

Color larvae differed significantly in Sparganus spirometra erinacei some instances had dark yellow other dairy but white. Lessons from the intermuscular space plerocercoids host tissues (sparganomy) had chervyakoobraznyyu form. Body pas reeks had a homogeneous structure, the head of a "button" with Bawtry-s and slot sucker.

The main places of localization viyavlis intermuscular space back muscles. Center for Research seized 26 copies plerocercoid. When conducting numerous longitudinal cuts muscle plerocercoid was found.

Conclusions. For diagnostic studies of para-Zita, who were found in the carcass of wild boar were identified as plerotserkoedy sparganomy Spirometra erinacei europaei. Principal place of localization of this parasite species are muscles in the lumbar part of the back.

Keywords: sparganoz, plerocercoid, carcass, muscle